

Politički kontekst

Obrazovanje i obučavanje ključni su za oblikovanje prilika i želja djevojaka i žena. Osiguravanje jednakog postupanja u obrazovanju važan je instrument za ostvarivanje punog potencijala žena kao i poštovanje njihove slobode misli i uklanjanje diskriminacije nad ženama.

Strategija Europa 2020.

- Cilj je strategije ostvarivanje inteligentnog, održivog rasta stvaranjem radnih mjesta i smanjenjem siromaštva u EU-u.
- Cilj zapošljavanja 75 % žena i muškaraca u dobi između 20 i 64 godine od država članica zahtijeva osnaživanje obrazovanja i obuke žena, osobito u sektorima u kojima su nedovoljno zastupljene.
- Glavni cilj strategije jest smanjenje stopa ranog napuštanja obrazovanja ispod 10 % te postizanje stope od najmanje 40 % osoba između 30 i 34 godina starosti koje su završile treću razinu obrazovanja.
- „Unija inovacija” jedna je od sedam glavnih inicijativa u sklopu strategije Europa 2020. kojom se podržavaju ulaganja u istraživanje i razvoj te djelovanja kojima se poboljšava sposobnost pretvaranja istraživanja u nove usluge i proizvode.
- „Obzor 2020.” financijski je instrument koji služi za primjenu „Unije inovacije” koja promiče rodnu ravnotežu u istraživačkim timovima. „Unija inovacija” uvrstila je rodnu ravnotežu u čimbenike rangiranja pri odabiru prijedloga s jednakim brojem bodova te pri donošenju odluka u cilju postizanja zadanih 40 % nedovoljno zastupljenih žena ili muškaraca u svakoj skupini (npr. stručnim skupinama) ili odboru (npr. evaluacijskim odborima).

Europski pakt za ravnopravnost spolova (2011. – 2020.)

- Ponovno potvrđuje posvećenost Vijeća ostvarivanju težnji EU-a povezanih s ravnopravnošću spolova u trima vrlo važnim područjima, točnije u zapošljavanju, obrazovanju i promicanju socijalne uključenosti, posebno kroz smanjenje siromaštva.

Strateški ciljevi BPfA-a i pokazatelji EU-a

- B.1.** Osigurati jednak pristup obrazovanju.
- B.2.** Iskorijeniti nepismenost među ženama.
- B.3.** Poboljšati pristup žena strukovnom obrazovanju, znanosti i tehnologiji te nastavku obrazovanja.
- B.4.** Razviti antidiskriminacijsko obrazovanje i obuku.
- B.5.** Dodijeliti dovoljno sredstava za provođenje obrazovnih reformi i pratiti njihovu primjenu.
- B.6.** Promicati cjeloživotno obrazovanje i obuku za djevojke i žene.

Vijeće je 2007. godine usuglasilo tri pokazatelja na razini EU-a, uključujući dva potpokazatelja za mjerenje napretka u provođenju ciljeva BPfA-a u tom području. Pokazatelji uočavaju spolnu segregaciju u obrazovanju u oba smjera, horizontalnom (tj. u području obrazovanja) i vertikalnom (tj. na razini obrazovanja) te povezane povrate od obrazovanja za žene i muškarce promatranjem stope zapošljavanja među ženama i muškarcima u skladu sa stečenim stupnjem obrazovanja.

U bazi podataka „Žene i muškarci u EU-u – činjenice i brojke” koju je razvio Europski institut za ravnopravnost spolova nalaze se najnoviji podaci i informacije o ovim indikatorima koji su dostupni na adresi <http://eige.europa.eu/content/women-and-men-in-the-eu-facts-and-figures>

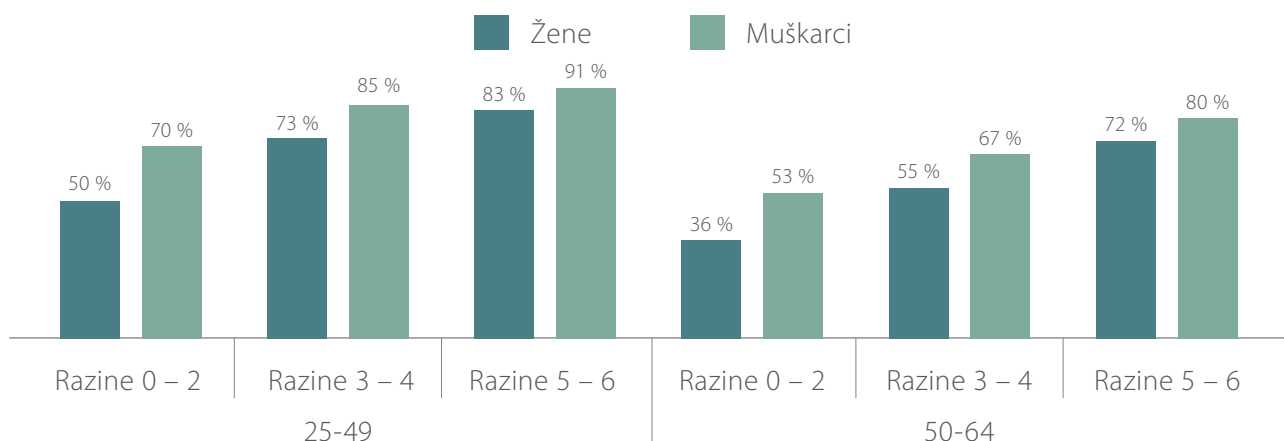
Zaključci na temelju podataka prikupljenih diljem EU-a

Žene su u većini kad je riječ o osobama sa završenim sveučilišnim studijem

Stopa sudjelovanja žena u EU-u u obrazovanju u 2012. godini bila je viša od stope muškaraca na razini sveučilišnog studija (59 %), a taj se trend nije promijenio od 2007. godine. Na poslijediplomskoj razini još je uvijek više doktora znanosti među muškarcima nego među ženama (53 % u 2012., 54 % u 2007.). Razlika između spolova mala je te se smanjuje. Promjene su vidljivije na razini država članica. Godine 2012. bilo je više žena doktorica znanosti u 12 država članica dok ih je u 2007. godini bilo više u devet država članica.



STOPA ZAPOŠLJAVANJA ZA ŽENE I MUŠKARCE PREMA RAZINI OBRAZOVANJA I DOBNOJ SKUPINI U EU-28, 2012.



Izvor: Eurostat, EU-LFS

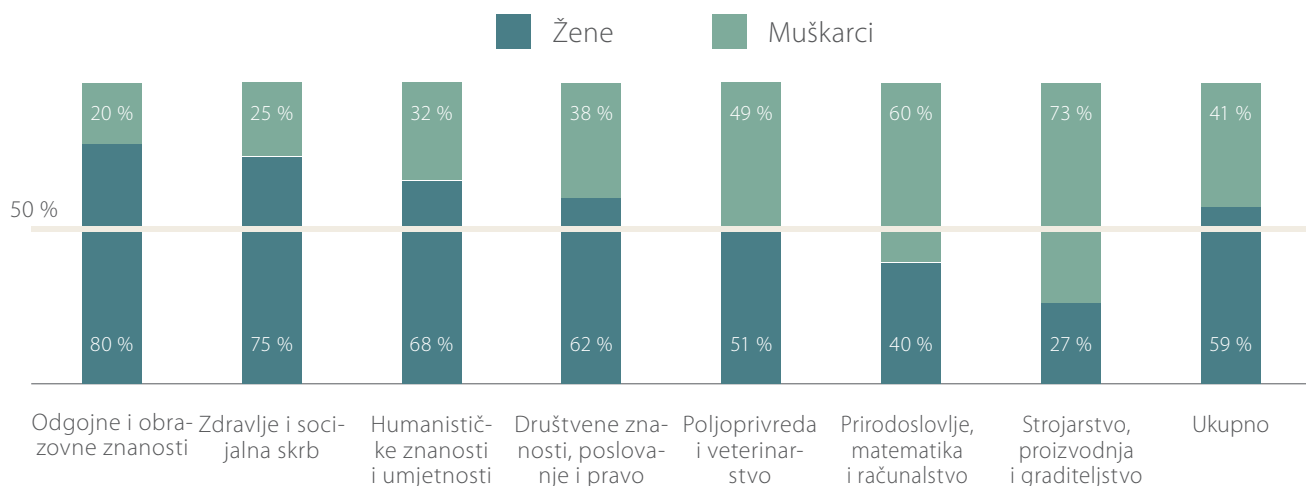
Više razine obrazovanja povezane su s manjom razlikom između spolova u odnosu na zapošljavanje

Prosječna stopa zapošljavanja u EU-28 među ženama u dobi od 20 do 64 godine iznosila je 2012. godine 62 % u odnosu na 74 % koliko je bila među muškarcima. Prosječna stopa zapošljavanja među ženama bila je u skladu s njihovom obrazovnom razinom, osobito među ženama između 25 i 49 godina starosti. Godine 2012. žene predškolskog, osnovnoškolskog te nižeg sekundarnog obrazovanja (razine 0 – 2) imale su najniže stope zapošljavanja (50 % za žene u dobi između 25 i 49 godina te 36 % za žene između 50 i 64 godine starosti). To je znatno ispod stopa zapošljavanja među ženama s višim sekundarnim i postsekundarnim ne-tercijarnim obrazovanjem (razine 3 – 4), koje iznose 73 % za žene u dobi između 25 i 49 godina te 55 % za žene u dobi između 50 i 64 godine starosti. Žene s prvim i drugim stupnjem

tercijarnog obrazovanja (razine 5 i 6 prema ISCED-u, 1997. godina) imale su bolje mogućnosti zapošljavanja (stopa zapošljavanja iznosila je 83 % za žene između 25 i 49 te 72 % za žene između 50 i 64 godina starosti). Njihova stopa zapošljavanja bila je znatno iznad ciljane stope od 75 %, koliko je zadano u strategiji Europa 2020.

Godine 2012. razlika između spolova u odnosu na zapošljavanje iznosila je u EU-28 20 postotnih bodova za razine obrazovanja 0 – 2 za osobe između 25 i 49 godina starosti te 17 postotnih bodova za osobe između 50 i 64 godine starosti. Razlika u odnosu na zapošljavanje između žena i muškaraca smanjila se s obrazovnom razinom 3 – 4: 2012. godine razlika između spolova u EU-28 u odnosu na zapošljavanje žena i muškaraca obrazovne razine 3 – 4 iznosila je 13 postotnih bodova za osobe između 25 i 49 godina starosti odnosno 12 postotnih bodova za osobe između 50 i 64 godine starosti. Na obrazovnoj razini 5 – 6 razlika između spolova u odnosu

POSTOTAK ŽENA I MUŠKARACA U ODNOSU NA UKUPAN BROJ OSOBA SA ZAVRŠENIM SVEUČILIŠNIM STUDIJEM PREMA ISCED-U, 5. I 6. RAZINA, EU-28, 2012.



Izvor: Eurostat, statistički podaci o obrazovanju



na zapošljavanje dodatno se smanjila, i to na 8 postotnih bodova za obje dobne skupine.

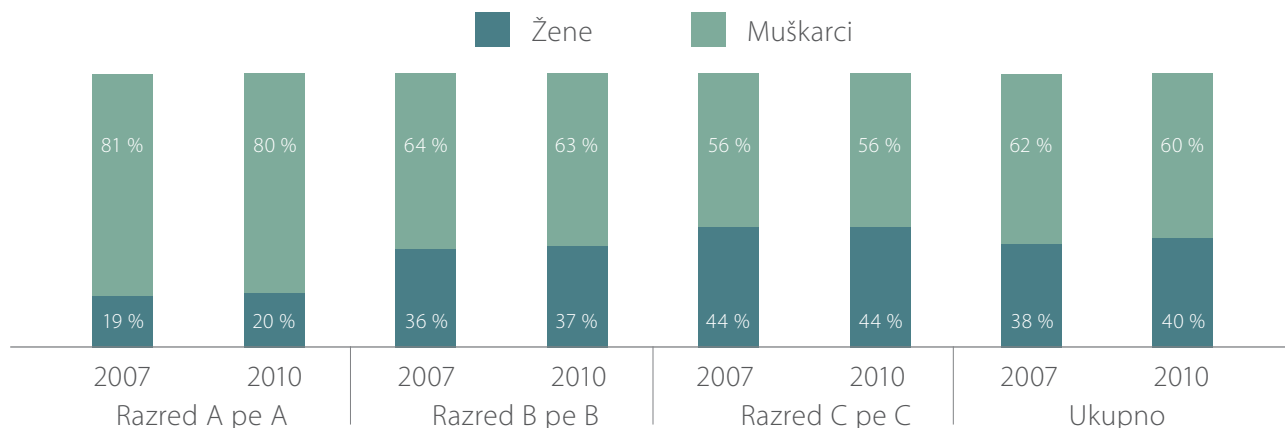
Rodna segregacija ukorijenjena je u izboru predmeta

Unatoč promjenama u obrazovnim postignućima žena i muškaraca obrasci segregacije ostaju duboko

ukorijenjeni diljem država članica. U pravilu oni funkcioniraju u skladu s očekivanjima vezanim uz određeni spol. Žene su prisutnije u sektorima bliskim tradicionalnim ulogama žena kao što su zdravlje i socijalna skrb, humanističke znanosti i umjetnost ili odgoj i obrazovanje.

U 2012. godini u svim državama članicama muškarci su u odnosu na žene bili brojniji u području strojarstva,

POSTOTAK ŽENA I MUŠKARACA MEĐU ZNANSTVENIM OSOBLJEM U SVIM RAZREDIMA U USTANOVAMA VISOKOG OBRAZOVANJA, 2007. I 2010., EU



Izvor: Europska komisija, She Figures, 2012. godina

proizvodnje i graditeljstva na razinama 5 i 6 (ISCED, 1997). Sudjelovanje žena i muškaraca najuravnoteženije je u području poljoprivrede i veterinarstva.

Žene su nedovoljno zastupljene na višim znanstvenim položajima u većini država članica

Muškarci su bili brojniji u odnosu na žene među znanstvenim osobljem na svim stupnjevima u institucijama visokog obrazovanja, te su 2010. godine činili 60 % osoblja u znanstvenim ustanovama (blago smanjenje sa 62 % u 2007.). Brojčana nadmoć muškaraca među znanstvenim osobljem činjenica je u većini država članica. Razlike su znatne na razinama vertikalne segregacije unutar tri razreda znanstvenog osoblja. U 2010. godini, diljem EU-27, žene su bile zaposlene na prosječno 44 % radnih mjesta u razredu C (prvi razred / radno mjesto koje bi uobičajeno dobio/la novoimenovani/a doktor/ica znanosti (ISCED 6)), 37 % radnih mjesta u razredu

B (istraživači/ce koji/e su zaposleni/e na radnim mjestima koja su ispod vodećih položaja, ali iznad položaja novoimenovanih doktora/ica znanosti) te samo 20 % u razredu A (najviši razred / radno mjesto na kojem se obično provodi istraživanje). Slika se ne razlikuje u odnosu na 2007. godinu (kada su žene zauzimale 44 % radnih mjesta u razredu C, 36 % u razredu B te 19 % u razredu A).

Sudjelovanje žena u visokom obrazovanju i dalje raste, te su u brojnim područjima na tercijarnoj obrazovnoj razini brojnije u odnosu na muškarce. No rodna segregacija i u vertikalnom i u horizontalnom smjeru nije se promijenila jednakom brzinom. Zbog toga odabir karijere žena i muškaraca u netradicionalnim sektorima ne napreduje do jednake mjere u različitim zanimanjima te žene i muškarci možda neće moći ostvariti jednake profesionalne mogućnosti.

Prisutnost žena u visokom obrazovanju i njihov pristup višoj razini i dalje treba poboljšavati i podržavati. To je pitanje koje treba riješiti većina država članica.

Korisne inicijative:

Rodni stereotipi prepoznati su kao uzročni čimbenik rodne segregacije i nejednakosti spolova u području odgoja i obrazovanja. Tom problemu pristupa se različitim mjerama koje provode države članice. Posebna pozornost posvećuje se nastavnom planu, koji sadrži razgovore o rodnim ulogama, stereotipovima i jednakosti u društvenim znanostima ili povijesnim predmetima (danski „Folkeskole”). Ciparski akcijski plan za ravnopravnost spolova u području obrazovanja (2014. – 2017.) uključuje mjere za rješavanje problema rodnih uloga i stereotipova u obitelji i društvu. Češka „Situacija povezana s ravnopravnošću spolova u nadležnosti Ministarstva obrazovanja, mladih i sporta te Prijedlog srednjoročnog strateškog plana za ravnopravnost spolova” definira uklanjanje posljedica rodnih stereotipova kao jednog od cilja obrazovne politike. Udžbenički standardi u Hrvatskoj propisuju da „udžbenici moraju oba spola pripremiti za učinkovito



i ravnopravno sudjelovanje u svim područjima života" te „promicati ravnopravnost spolova". Pedagoški institut, grčko tijelo zaduženo za školske materijale, poduzelo je korake uklanjanja uvredljivih stereotipova prema ženama u Interimskim integriranim okvirima kurikuluma (2004.). Mađarski nacionalni kurikulum uključuje ljudska prava, svijest o i stavove prema jednakosti između žena i muškaraca kao dio nastavnog programa.

Izgradnja kapaciteta ravnopravnosti spolova u obrazovnim sustavima te osiguranje pomoćnih materijala školskom osoblju dio su mjera koje su primijenile neke države članice radi provođenja politika ravnopravnosti spolova u obrazovanju. Ciparski Pedagoški institut ima internetsku stranicu namijenjenu učiteljima posvećenu ravnopravnosti spolova s informacijama i materijalom o jednakim mogućnostima za dječake i djevojčice u školama. U Litvi nastavno pomagalo „Mogućnosti poticanja ravnopravnosti spolova u školama" za učitelje i socijalne pedagoge informira o ciljevima ravnopravnosti spolova u školama i nudi alate o obrazovanju o ravnopravnosti spolova u školi te široj školskoj zajednici. U okviru suradnje između španjolskog Ministarstva obrazovanja, kulture i sporta te Ministarstva zdravlja, socijalnih službi i ravnopravnosti stvoren je internetski portal „Intercambia" koji olakšava pristup i razmjenu informacija (IKT resursi, baza podataka i statistički podaci) i znanja o obrazovnim praksama koje promiču jednake prilike i sprečavaju rodno uvjetovano nasilje.

POBOLJŠANJA I PREPREKE U PODRUČJU B: OBRAZOVANJE I OBUKA ŽENA

POBOLJŠANJA	PREPREKE
<ul style="list-style-type: none"> Razlike između spolova u nekoliko obrazovnih sektora u kojima dominiraju muškarci polako se smanjuju. Općenito, u svim državama članicama više je žena među osobama sa završenim sveučilišnim studijem. Razlika između spolova u odnosu na zapošljavanje niža je među osobama s višim razinama obrazovanja (razine 5 – 6), a žene iz te kategorije manje su pogođene gospodarskom krizom. 	<ul style="list-style-type: none"> Promjena spolne horizontalne i vertikalne segregacije u području obrazovanja odvija se sporo. Žene su slabo prisutne na visokim razinama u znanosti. Razlika između spolova u odnosu na zapošljavanje postoji na svim obrazovnim razinama.

Put prema naprijed za EU

- Nastaviti rješavati i razbijati rodne stereotipove i segregaciju u odgoju i obrazovanju pružanjem potpore rodno osjetljivim kurikulumima u obrazovanju, savjetovanjima o odabiru karijere, medijskim kampanjama koje potiču dječake i djevojčice, žene i muškarce na profesionalne putove u skladu s njihovim vještinama i sposobnostima.
- Pristupiti problemu spolne segregacije u području obrazovanja koji se prenosi u daljnu neravnopravnost na tržištu rada pridonoseći razlikama u ekonomskim mogućnostima žena i muškaraca.
- Osigurati profesionalne mogućnosti i razvoj ženama i muškarcima koji odaberu netradicionalni sektor koji je obično povezan sa suprotnim spolom.
- Stvoriti prilike ženama da kapitaliziraju svoja postignuća u visokom obrazovanju jednako kao i muškarci te riješiti postojeći stakleni strop za žene u znanosti.

Europski institut za ravnopravnost spolova (EIGE)

Europski institut za ravnopravnost spolova je centar znanja o ravnopravnosti spolova Europske unije. EIGE pruža podršku kreatorima politika i svim relevantnim institucijama u njihovim nastojanjima da ravnopravnost između žena i muškaraca postane stvarnost za sve Europljane i šire tako što im pruža konkretnu stručnu podršku i uvid u usporedive i pouzdane podatke o rodnoj ravnopravnosti u Europi.

Više informacija dostupno je na <http://eige.europa.eu/>

Informacijski dokumentacijski centar (RDC) pri Europskom institutu za ravnopravnost spolova je inovativno i praktično oruđe razvijeno s ciljem pružanja pomoći u lociranju ključnih izvora o ravnopravnosti spolova, omogućavanja razmjene znanja među onima koje zanimaju politike za ravnopravnost spolova, i s ciljem kreiranja virtualnog prostora za razgovor i diskusiju.

Više informacija dostupno je na <http://eige.europa.eu/rdc>



Kontakt:

Europski institut za ravnopravnost spolova
Gedimino pr. 16, LT-01103 Vilnius, LITVA
Tel. +370 5 215 7444, Tel. +370 5 215 7400

facebook.com/eige.europa.eu



twitter.com/eurogender



youtube.com/eurogender



<https://eurogender.eige.europa.eu>



ISBN 978-92-9218-563-3
doi:10.1007/978-92-9218-563-3
MH-04-15-022-DE-N